

Dossier
MOEDERS
VROEGER & NU

MOEDERSCHAP ANNO 2015: GEEN KINDERSPEL

We moeten rennen, springen, vliegen, duiken, vallen...

Slapeloze nachten en eindeloos veel liefde voor je kind. Dát hebben we allemaal gemeen, ook over de tijdsgrenzen heen. Maar waarin liggen de verschillen?

Reportage: Karolien Joniaux • Foto's: Corbis

Het moederschap - en vooral de wereld waarin moeders hun kinderen grootbrengen - is de laatste vijftig jaar best veranderd. Het opvallendste verschil? Werkende mama's zijn eerder de norm dan de uitzondering geworden en dat heeft gevolgen. Niet alleen voor hoe we onze kinderen grootbrengen, maar ook voor hoe we naar onszelf kijken en met welke twijfels we worstelen. **Hans Van Crombrugge is hoofdlector van het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen.** Hij vertelt: "Elke generatie die breekt met de voorgaande heeft het moeilijk. De jonge oma's van nu waren de eerste vrouwen die werk en gezin combineerden. Ze worstelden met een pak schuldgevoelens. Ben ik wel een goede moeder? Doe ik mijn kinderen niet tekort?" Maar terwijl twintig jaar geleden 'goed moederschap' nog werd afgemeten aan een gepaste balans tussen werk en gezin, is dat begrip nu veel minder grijpbaar geworden. Een 'goede moeder' zijn, is vandaag niet meer genoeg. Iedereen wil 'de best mogelijke moeder' zijn; iemand die haar kinderen biologisch verantwoord eten geeft en ergonomisch en pedagogisch verantwoord speelgoed. Die een waaier aan hobby's aanbiedt en de sociale vaardigheden stimuleert. Hans Van Crombrugge: "De opkomst van menswetenschappelijk onderzoek speelt hierin een enorme rol. Vijftig jaar geleden leken de opvoedkundige boeken eerder encyclopedieën: ze gaven vooral adviezen over hygiëne, voeding en gezondheid. De laatste twintig jaar is het aantal pedagogi-

sche en psychologische boeken geëxploreerd. Vandaag gaat het ook over 'stimuleren', over vriendjes maken en welbevinden. En hoewel die onderzoeken ons veel inzichten hebben gegeven, is zo het misverstand ontstaan dat ouderschap te maken heeft met deskundigheid: als je de regels van dit handboek volgt, zal je kind gezond en gelukkig

zijn. En omgekeerd: als je kind niet gelukkig is, dan moet het wel aan jezelf liggen. Zodra er iets misloopt - je kind kan bijvoorbeeld niet mee op school of ligt slecht in de groep - betrekken ouders dit op zichzelf. Waar ben ik de mist in gegaan? En: hoe had ik dit kunnen vermijden? De druk die ouders zichzelf zo opleggen, is torenhoog."

Volgens jullie...

In februari 2015 deed Libelle een online enquête bij 1679 Vlaamse moeders. Dit zijn jullie antwoorden!

Over welk aspect van de toekomst van je kinderen maak je je zorgen?

	VROEGER	NU
Dat ze niet studeren	31%	17%
Dat ze geen werk vinden	41%	56%
Dat hun levensstandaard lager zal liggen dan die van jou	17%	29%
Dat ze in een gewelddadige samenleving terechtkomen	15%	67%
Dat ze in een ontregeld klimaat moeten leven	2%	20%
Niets in het bijzonder	6%	30%

Goed genoeg of altijd maar beter?

Volgens Micheline twijfelen moeders tegenwoordig meer

➔ **Micheline heeft vier kinderen tussen 23 en 30 jaar. Haar kleindochter is tien weken oud.**

“Al die websites met tegenstrijdige informatie... Geen wonder dat je daar als moeder onzeker van wordt”

Micheline (52): “Toen mijn kinderen klein waren, leek onze maatschappij best op die van nu: moeders gingen werken en toestellen als wasmachines en vaatwassers maakten ons leven simpeler. Het enige dat ontbrak was internet en laat dat nu de boosdoener zijn die moeders tegenwoordig mateloos onzeker maakt. Ik zie het bij mijn schoondochter Nathalie, kersverse mama van een dochter van tien weken oud. Kleine Sile is een schatje, maar weent behoorlijk veel. Dus zoals de meeste mama’s van vandaag schuimt Nathalie websites en fora af, op zoek naar antwoorden. Ongelofelijk, de informatie die je daarop vindt. In één muisklik passeren tientallen potentiële oorzaken de revue: reflux, verborgen reflux, koemelkallergie... En de ene website spreekt de an-

dere tegen. Geen wonder dat je het als jonge moeder even niet meer weet. **Bij mij was het anders. Ook mijn dochter weende veel.** Maar zo lang zij geen koorts had en bijkwam, maakte ik me niet al te veel zorgen. Baby’s huilen nu eenmaal, dat dreef ons toen ook soms tot wanhoop, maar daarmee was in onze tijd de kous af. Als ik nu mijn kleindochter zie, zegt mijn buikgevoel dus ge-

woon wat langer af te wachten in plaats van meteen naar oplossingen te zoeken, maar net dat buikgevoel lijken jonge moeders vandaag kwijt te zijn. Of ik die raad ook aan mijn schoondochter geef? Dat niet. Het zou een zoveelste mening zijn die Nathalie onzekerder maakt. Ik probeer in te springen in de mate van het mogelijke, maar ze zal het leren met vallen en opstaan. Net zoals moeders al generaties doen.”

Het gevoel dat alles grootser moet, bracht Greet op de rand van een burn-out

➔ **Greet heeft drie kinderen: ze zijn 3, 5 en 9 jaar.**

“Facebook, Fakebook. Te gek, wat we elkaar zo voorliegen”

Greet (38): “Als je het mij vraagt, is kinderen opvoeden veel te complex geworden. Alles moet origineler, grootser en specialer en daar worden noch mijn kinderen, noch ikzelf gelukkiger van. Vooral op Facebook stoort het me. Meer dan eens kreeg ik een knoop in mijn maag door de perfecte foto’s van originele gezinsvakanties en mama’s die tijd hebben om nog drie keer per week te gaan sporten. Hoe dóén ze dat? Zijn ze dan niet moe? Tot de echte verhalen doorsijpelden en bleek dat die vriendin die met haar man de tijd van haar leven leek te hebben, in werkelijkheid op scheiden stond. Facebook, Fakebook. Te gek voor woorden wat we elkaar zo voorliegen. Op den duur kroop het zo onder mijn huid, dat ik al mijn vrienden op Facebook heb geblokkeerd. Eindelijk rust. **Helaas lijkt ik er ook in het echte leven niet aan te ontsnappen.** Als moeder zou ik niet liever willen dan dat mijn kinderen hun zomers doorbrachten in de tuin. Lekker ravotten, spelen tot het donker wordt. Maar als ik rondom mij kijk, lijkt dat niet genoeg. Kinderen moeten de wereld ontdekken, fietstochtjes doen, zwembaden onveilig maken, alsof elke dag een feest is. Zo vermoeiend allemaal. Onlangs hield mijn oudste dochter een verjaardagsfeestje, gewoon bij ons thuis. De ontgoochelde reacties van haar vriendjes spraken boekdelen: ‘Komt er geen clown?’, ‘Staat er

geen springkasteel?’ Het maakt mij zo benauwd, dat sfeertje van ik-wil-meer, en niets-is-goed-genough. Wat is er mis met de simpele pannenkoekenfeestjes van vroeger? Ben ik daarin dan zo ouderwets? Ik zou mijn kinderen graag willen opvoeden tot mensen die blij zijn met kleine dingen, maar hoe kan dat als rondom hen alles grootser moet? Voor mij is het een constante strijd: waarin ga ik mee en waarin hou ik voet bij stuk? Hoe volg ik mijn buikgevoel zonder dat mijn kinderen er de dupe van worden? En wat is dat dan: er de dupe van worden? Het zoveelste bezoekje aan de binnenspeeltuin moeten missen of weer een keer helemaal opgedraaid van de prikkels en de ijsjes thuiskomen? **Ik heb het geprobeerd hoor, om mee te draaien in het systeem.** Maar het wringt zo met mijn aard, met wie ik wil zijn als moeder, dat ik op de rand van een burn-out thuis ben beland. Mijn man begrijpt er niets van. Waar maak je je druk om? Go with the flow. Maar ik kan dat niet, omdat ik merk dat die ‘flow’ mijn kinderen óók opjaagt. Intussen is het zover gekomen dat mijn man en ik in therapie zijn. Onze ideeën over opvoeding liggen te ver uit elkaar en samen zijn we het noorden kwijt. Aan de ene kant ben ik blij dat zo’n therapeut klaarheid kan brengen, aan de andere kant vind ik het triest dat het zo ver moet komen.”

Laat onze intuïtie ons in de steek?

Hans Van Crombrugge: “Het is inderdaad frappant dat ouders soms zelfs aan onbekenden vragen wat voor hun eigen kind het beste is. Ze verwachten dat er één pasklaar antwoord is,

een set van regeltjes die op elk kind toepasbaar is. In de praktijk is opvoeden niet meer dan ‘uitproberen’: inschatten wat jij denkt dat het beste is voor je kind en waar nodig je ideeën bijstu-

ren. De meeste ouders voelen wel aan welke richting ze het beste uitgaan. Er is dus niets om aan te nemen dat onze intuïtie ons in de steek laat. We moeten er alleen naar durven luisteren.”

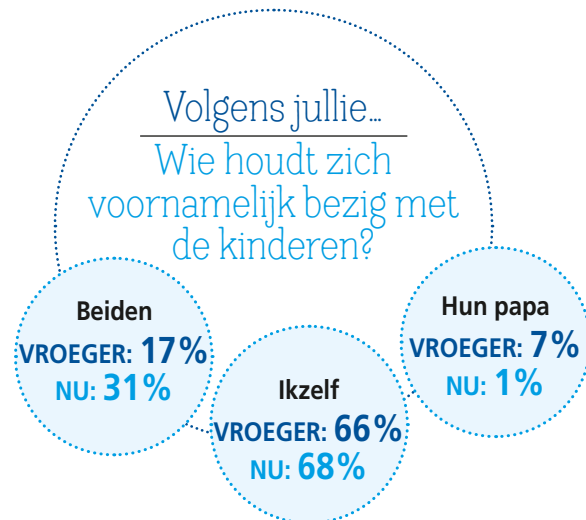
Elk zijn steentje

Alle sociale constructies ten spijt tonen studies aan dat de zorg voor de kinderen nog steeds in de eerste plaats op ons terechtkomt. Wij zijn diegenen die sociaal verlot nemen als de kinderen ziek zijn. Maar qua algemene taakverdeling (denk: koken, klusjes, huishouden...) zijn de rollen wél gelijk verdeeld. Toch valt op hoe vaders en moeders in deze dagelijkse puzzel vooral naar elkaar kijken.

Terwijl ook de kinderen hierin een rol kunnen spelen. Uit een studie van het JeugdOnderzoeksPlatform (JOP) blijkt dat slechts één op de vijf Vlaamse jongeren dagelijks meehelpt in het huishouden. Dat is lange tijd anders geweest. In het boek ‘Maar je krijgt er zoveel voor terug’ herinnert de Amerikaanse journaliste Jennifer Senior ons eraan hoe kinderen vroeger op het veld werkten en voor

hun broertjes en zusjes zorgden. Kinderen droegen vanzelfsprekend hun steentje bij aan het gezin. Pas na WOII ontstond de moderne beschermde cocon waarin we onze kinderen vandaag opvoeden. In plaats van onze werknemers werden ze onze bazen.

Meer lezen? ‘Maar je krijgt er zoveel voor terug. De paradox van modern ouderschap’ door Jennifer Senior, Uitg. Atlas Contact.

Greta “Kinderen zijn vandaag net stylingpoppetjes”

Greta (57): “Moederschap draait tegenwoordig - toch veel meer dan vroeger - zo om uiterlijk vertoon. Als ik mijn schoondochters tegen elkaar hoor babbelen, gaan mijn oren tuiten. Alles moet juist zijn: het merk van de boekentasjes, de kleur van dat jumpsuitje en het design van die houten loopfiets die een pronkstuk wordt in de woonkamer. Alsof hun kind hun persoonlijke stylingpop is en er elk moment een interieurfotograaf kan aanbellen. Geen wonder dat je het altijd drukdruk heb, als je met dit soort details moet bezig houden. Ik vraag me ook af wat er straks gaat gebeuren als mijn kleinkinderen gaan puberen en ze - zoals alle tieners - in een kledingfase belanden waar je als ouder van gruwet. Benieuwd hoe mijn schoondochters daarmee om zullen gaan.”

Volgens jullie...

De belangrijkste waarden die je je kind wilt meegeven

VROEGER

Beleefd zijn
Gehoorzamen
Eerlijk zijn
Je plan trekken

NU

Zelfvertrouwen hebben
Eerlijk zijn
Anderen respecteren
Beleefd zijn

Hans Van Crombrugge: “De waarden waar we belang aan hechten veranderen niet zoveel doorheen de tijd, maar de manier waarop ze worden ingevuld wel. Al generaties lang hameren ouders bijvoorbeeld op respect. Vroeger betekende dat ‘met twee woorden spreken’, vandaag ‘naar anderen luisteren’.”

Dossier MOEDERS VROEGER & NU

Lutgarde

“Zonder meehelpende papa’s en moderne snufjes was het huishouden een pak tijdrovender dan vandaag”

Lutgarde (60): “Ze weten niet half hoe goed ze het hebben, denk ik soms als ik jonge moeders bezig hoor. Dat nu de papa’s zoveel worden ingeschakeld, was in mijn tijd niet aan de orde. Ook al had ik een job, mijn man werkte hoogstens wat in de tuin en voor de rest hielden mannen zich bezig met hun hobby’s. Het huishouden verliep ook niet zo vlot als nu. Het voelt toch meteen een pak primitiever als je de snufjes van tegenwoordig wegdenkt, zoals keukenrobots en toestellen om flesjes te steriliseren. Alles kost gewoon meer tijd. En laat het nu net dát zijn waar jonge ouders van nu zo over klagen.”

Wanneer hadden moeders het makkelijker: vroeger of nu?

- Terwijl je vroeger nog met één inkomen kon rondkomen, is dat nu bijna onmogelijk. Ook de tijd die we vandaag in files doorbrengen, maakt het er niet eenvoudiger op - *Gwenny (29)*
- Moeders hebben het vandaag niet gemakkelijker, maar ze doen zo snel beroep op de grootmoeders. Jonge ouders moeten tegenwoordig voortdurend ‘bijtanken’. Concreet is dit niets meer dan ‘de kinderen bij de grootouders parkeren’ - *Rina (55)*
- Een gezin runnen vraagt offers. Vroeger, en nu nog steeds. Het is belangrijk dat je weet dat het de moeite waard is - *Helga (53)*
- Vroeger konden kinderen zorgeloos de straat op. Buren leken wel familie. Ik had mijn kind graag in die tijd opgevoed - *Iris (36)*
- Geen idee hoe mijn mama het heeft gedaan met een gezin van twaalf kinderen. Respect! - *Linda (61)*
- De huismoeders van vroeger waren helemaal afhankelijk van hun man. Nu kunnen ze zich meer ontwikkelen in een job, maar ze missen vele kleine groeimomentjes van de kinderen - *Agnes (65)*
- Als moeders vroeger in de tuin zaten, genoten ze van hun spelende kinderen. Nu geniet iedereen - ja ook ik - enkel via een scherm - *Linda (58)*

Modern ouderschap in 3 paradoxen

1 We hebben minder kinderen, maar we verwachten er meer van. Omdat kinderen krijgen veel minder ‘een logische stap’ is en veel duidelijker een bewuste keuze, verwachten we ook dat ze ons leven aanzienlijk zullen verrijken. Omdat we ons sterker bewust zijn van de vrijheden die we opgeven zodra we kinderen krijgen, verwachten we flink wat voldoening in de plaats.

2 We hebben steeds minder tijd, maar we zaten nog nooit zo dicht op onze kinderen als nu. Vroeger speelden de kinderen na schooltijd op straat. Nu zitten ze naast ons in de auto - op weg naar een zoveelste naschoolse activiteit. Dat we in onze overvolle agenda nog tijd vinden om samen met de kinderen huiswerk te maken, is niet onlogisch. In de kortere tijd dat we onze kinderen zien, moeten we hen net beter leren kennen. Wat ligt hen: rekenen of taal? En waarin moeten we hen extra stimuleren?

3 We vinden werk belangrijk voor onze zelfontplooiing, maar beweren tegelijk dat het ons weghoudt van onze kinderen. Vooral als de dagelijkse routine wordt doorbroken, zorgt de combinatie werk en gezin voor heel wat stress, bijvoorbeeld als de kinderen ziek zijn of examens hebben. Meer flexibiliteit op ons werk zou deze druk flink verlagen.

75%
van de mama’s
vindt werken beter
voor haar zelfontplooiing
dan altijd thuis zijn

63%
vindt het
stresserend om haar
leven als mama
en werknemer te
combineren

Alleenstaande moeders, plus- en meemoeders

In tijden van plusmoederschap, meemoederschap en alleenstaande gezinnen, zijn de rollen en verwachtingen van elk gezinslid veel waziger dan vroeger. Elk moet afzonderlijk zijn eigen weg zoeken en dat kost heel veel energie. Behoor jij ook tot zo’n atypisch gezin? Over twee weken lees je in Libelle uitgebreid over ‘nieuwe families’.

Gelukkiger of niet?

Mensen beginnen bewuster aan kinderen: sinds de opkomst van de pil kunnen zwangerschappen beter worden gepland waardoor jonge koppels vaak 'wachten' tot een kind past in hun carrière en levensstijl. Als alles meer 'volgens wens' verloopt, zou je verwachten dat mensen ook gelukkiger zijn. Of niet? Hans Van Crombrugge: "Dat is heel moeilijk na te gaan. De context waarin je

tegenwoordig moeder wordt, is inderdaad beter, maar met de toename van het aantal mogelijkheden, neemt ook je eigen verantwoordelijkheid toe. Ongepland zwanger? Je eigen schuld. Je zontje vertoont jaloers gedrag? Dan heb je hem niet genoeg voorbereid op de komst van zijn zusje. Op die manier worden de kansen om ongelukkig te worden in elk geval groter."

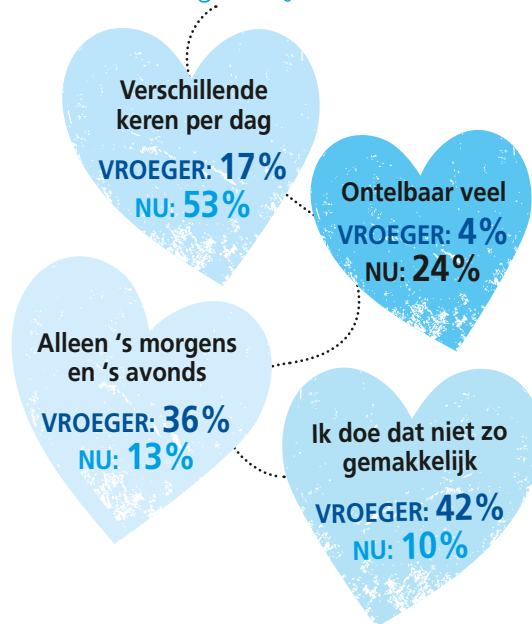

Anny "Ocharme, de mama's van nu, met hun agenda vol verplichtingen"

Anny (67): "Ik ben altijd een gelukkige moeder geweest. Omdat ik kinderen kreeg in een tijd dat er veel minder van ons werd verwacht. Oké, het huishouden moest in orde zijn, maar er bleef altijd wel tijd over om met de kinderen te spelen. Ik had de kans om hen van dichtbij groot te zien worden. Nu moeten moeders mee gaan werken om hun huis te kunnen afbetalen. En alles wat ze in de week niet rond krijgen, moet in het weekend haastig worden ingehaald. De rust die er vroeger bij ons thuis was, zul je in de huishoudens van tegenwoordig nergens meer vinden. En dat vind ik zo jammer. Soms heb ik medelijden met hen, de mama's van nu: hoe ze een agenda moeten 'managen' die uitpuilt van de verplichtingen. Muziekkampjes en voetbalstages waren er in onze tijd niet bij. Als je je kind met de fiets naar school brengt in plaats van hen met de auto vlak voor de schoolpoort af te zetten, hebben ze toch ook hun sport gehad? Mijn kleindochter zal een andere jeugd kennen dan mijn eigen kinderen. Dat ze van 6 uur 's morgens tot 18 uur in de crèche is, merk ik nu al aan haar gedrag. Ze is lief, dat wel, maar veel drukker en actief. Echt een kind van deze tijd."

Volgens jullie...

Hoeveel kusjes geef je elke dag aan je kinderen?

Dit verandert nooit. De hoogtepunten van het moederschap

- De onvoorwaardelijke liefde die je krijgt, of ze nu klein zijn of groot - *Miranda*
- Beetje bij beetje zien hoe je kind zijn eigen karakter opbouwt - *Nadia*
- De geruststelling dat er altijd iemand zal zijn om van te houden - *Marleen*
- De twee kleine armpjes rond je nek - *Vera*
- In één oogopslag zien of ze een goede dag hadden - *Viviane*
- Het besef dat hoe hard je soms ook vloekt, je het niet anders zou willen - *Sarah*
- De knuffels die je krijgt, zomaar... omdat je de liefste mama van de wereld bent - *Rosy*
- De wetenschap dat ze altijd de weg naar mama en papa vinden als het even niet gaat - *Corry*
- Tussen je volwassen kinderen zitten en nog steeds overlopen van trots - *Sophia*
- De ontdekking dat je grenzen verder liggen dan je ooit had verwacht - *Femke* ■

Hebben we het moeilijker of... klagen we meer?

Hans Van Crombrugge, hoofdlector aan het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen: "De moeders van nu klagen niet per se meer, er zijn nu gewoon meer moeders die klagen. Dat je kán klagen, veronderstelt namelijk een zekere luxe: honderd jaar geleden was de meerderheid van de ouders

al blij als er brood op de plank kwam. Er was weinig of geen ruimte om je vragen te stellen die verder gingen dan het levensnoodzakelijke. Dat vandaag het gros van de moeders wel eens wakker ligt door schuldgevoelens of een te drukke agenda, is dus absoluut niet slecht."

Onze enquête werd in februari 2015 online afgenomen; 1679 lezeressen hebben de vragenlijst ingevuld. Voetnoot: de termen 'mama's van vroeger' en 'mama's van nu' refereren niet naar een leeftijds categorie. Ze verwijzen steeds naar de beleving van de vrouwen die meewerkten: welke opvoeding geven zij hun kinderen en welke opvoeding kregen zij van hun ouders?